
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЄС

- **Екологічна політика ЄС** (англ. Environmental policy of the European Union) — сукупність дій і заходів ЄС, спрямованих на забезпечення екологічних потреб населення країн — учасниць, підтримку екологічної безпеки та раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів;
- **Екологічна безпека** – рівень захищеності життєво важливих інтересів людини, а також суспільства, довкілля та держави від реальних або потенційних загроз, зумовлених антропогенними чи природними чинниками. Система екологічної безпеки будь-якої країни – це сукупність державних заходів (правових, економічних, технічних, гуманітарних та медичних), спрямованих на підтримання рівноваги між її екосистемами та антропогенним і природним навантаженням, розроблення механізмів оздоровлення й запобігання деградації довкілля, піклування про здоров'я людей.

Цілі екологічної політики:

- Збереження, захист та покращення стану довкілля;
- Охорона здоров'я людини;
- Раціональне використання природних ресурсів;
- Сприяння вживанню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем і, зокрема сприяння боротьбі зі змінами клімату.

Реалізація європейської екологічної політики:

При підготовці своєї політики щодо довкілля, ЄС бере до уваги:

- Наявні науково-технічні дані;
- Особливості умов довкілля у різних регіонах ЄС;
- Потенційні вигоди і витрати;
- Економічний і соціальний розвиток ЄС в цілому і збалансований розвиток її регіонів.

Інституції ЄС у природоохоронній сфері:

- Рада міністрів (Council of Ministers)
- Європейська Комісія (European Commission)
- Європейський Парламент (European Parliament)
- Екологічна рада (Environment Council)

Європейський парламент

Загальні принципи та базові основи:

- 2019 - Комісія опублікувала Європейську зелену угоду (European Green Deal), висунувши екологічні проблеми на перший план у виробленні політики ЄС.

Нормативно- правова база:

- Статті 11 і 191–193 Договору про функціонування Європейського Союзу (Treaty on the Functioning of the European Union, TFEU) ЄС визначається як компетентний орган з екологічної політики. Сфери його діяльності включають забруднення повітря та води, управління відходами та проблеми зміни клімату.

Міжнародні декларації:

- **1972** – у Стокгольмі відбулася перша конференція ООН з проблем навколишнього середовища людини (**Human Environment took place in Stockholm**). Було прийнято: *Стокгольмську декларацію та План дій щодо навколишнього середовища (Stockholm Declaration and Action Plan for the Human Environment)*. Згідно Стокгольмської декларації було визначено: 26 принципів збереження довкілля.
- **1972** – Європейська Рада, що відбулася в Парижі, оголосила про необхідність вироблення екологічної політики Співтовариства.

- **1987 – Єдиний європейський акт (Single European Act)** започаткував важливі правові зміни та додав (розділ VII), «Про навколишнє середовище», який забезпечив першу правову основу для спільної екологічної політики.
- **1992 – у Ріо-де-Жанейро відбувся «Саміт Землі».** Ця конференція призвела до прийняття багатьох основоположних декларацій, таких як: **Порядок денний на XXI століття (Agenda 21), Декларація Ріо (the Rio Declaration), Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) і Конвенція про біологічне різноманіття (the Convention on Biological Diversity).**

- 1993 – Маастрихтський договір зробив сферу навколишнього середовища (Розділ XVI) офіційною лінією політики ЄС.
- 1999 – стаття 3с Амстердамського договору зобов'язала інтегрувати захист навколишнього середовища в усі секторальні політики ЄС з метою сприяння сталому розвитку.

- **2007 – Лісабонська угода**, згідно якої питання зміни клімату та сталого розвитку стали пріоритетними.

Ключові ініціативи: Європейська зелена угода (European Green Deal) та Європейський закон про клімат.

- **2021 – Європейський закон про клімат (the European Climate Law)**, що визначив завдання перед державами-членами ЄС досягнення скорочення кількості викидів до 2030 р. та досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 р.

Загальні принципи:

- Попередження;
- Запобігання;
- Усунення джерела забруднення
- “Забруднювач платить”

Програми дій з охорони довкілля

- 1973 – Європейська Комісія підготувала багаторічну Програму дій з навколишнього середовища (ЕАР), в якій викладаються майбутні законодавчі пропозиції та цілі екологічної політики ЄС.
- травень 2022 – набула чинності the 8th ЕАР, як юридично узгоджений спільний порядок денний ЄС щодо екологічної політики до кінця 2030 року. У ній повторюється бачення сьомої ЕАР на 2050 рік: забезпечення добробуту для всіх, залишаючись у межах планети.

Екологічні та кліматичні цілі Європейської зеленої угоди (пріоритетні цілі:)

- Досягнення скорочення викидів парникових газів до 2030 року та кліматичної нейтральності до 2050 року
- Підвищення здатності до адаптації, посилення стійкості та зменшення вразливості до зміни клімату;
- Просування до моделі відновлювального зростання, відокремлення економічного зростання від використання ресурсів і погіршення стану навколишнього середовища, а також прискорення переходу до економіки замкнутого циклу;
- Прагнення до нульового забруднення, зокрема повітря, води та ґрунту, а також захист здоров'я та добробуту європейців;
- Захист, збереження та відновлення біорізноманіття та зміцнення природного капіталу (зокрема повітря, води, ґрунту, лісу, прісної води, водно-болотних угідь і морських екосистем);
- Зменшення тиску на навколишнє середовище та клімат, пов'язаного з виробництвом та споживанням (зокрема, у сферах енергетики, промислового розвитку, будівництва та інфраструктури, мобільності та продовольчої системи).

Стратегії:

- 2001 – перша стратегія сталого розвитку (SDS), як складова до Лісабонського договору.
- 2016 – Комісія опублікувала повідомлення у 2016 році під назвою «Наступні кроки для сталого європейського майбутнього – Європейські дії для сталого розвитку» ('Next steps for a sustainable European future – European action for sustainability')

1. Біорізноманіття

- 2011 – стратегія біорізноманіття до 2020 року.
- лютий 2024 – Європейський парламент схвалив “Закон про відновлення природи (Nature Restoration Law)”

2. Продовольчі системи

- травень 2020 – в рамках Європейської зеленої угоди Європейська Комісія представила свою стратегію «Від ферми до виделки» (Farm to Fork strategy)

Міжнародне екологічне співробітництво:

- участь ЄС у низці глобальних, регіональних та субрегіональних багатосторонніх екологічних угод;
- ЄС допоміг сформувати кілька важливих міжнародних угод, ухвалених у 2015 році на рівні ООН, таких як Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року;
- ЄС учасник Конвенції про міжнародну торгівлю видами, що перебувають під загрозою зникнення (CITES).

Оцінка впливу на навколишнє середовище та участь громадськості

- різноманітні приватні чи громадські проекти підлягають моніторингу та оцінці впливу на навколишнє середовище (ОВНС);
- низка державних планів і програм (наприклад, щодо землекористування, транспорту, енергетики, відходів або сільського господарства) підлягає подібному процесу, який називається стратегічною екологічною оцінкою (CEO).
- громадськість є ключовим ядром консультацій та екологічних інспекцій різного рівня.

- **2001** – ЄС прийняв (необов’язкові) мінімальні стандарти екологічних інспекцій у державах-членах;
- Мережа Європейського Союзу з імплементації та забезпечення виконання законодавства про навколишнє середовище (IMPEL) — це міжнародна мережа екологічних органів, створена для посилення правозастосування шляхом надання платформи для політиків, екологічних інспекторів і правоохоронних органів для обміну ідеями та найкращими практиками;
- **травень 2016** – Комісія опублікувала “Екологічний огляд” (Environmental Implementation Review);
- **1990** – в Копенгагені було засновано Європейське агентство з навколишнього середовища (ЄЕА)

Результати:

Роль Європейського парламенту:

- формування екологічного права ЄС;
- **2019-2024** – Парламент відігравав ключову роль в обговоренні пропозицій, висунутих Комісією в рамках Європейської зеленої угоди (2019);
- **листопад 2019** – Парламент оголосив кліматичну та екологічну надзвичайну ситуацію в Європі та в усьому світі. За цим закликом у 2021 році було прийнято **Європейський кліматичний закон**;
- **квітень 2023** – Парламент схвалив законодавство в рамках пакету “Придатний до 55, ‘Fit for 55’. На шляху до кліматичної нейтральності», спрямоване на досягнення кліматичних цілей;

- **березень 2024** – Комітет з питань навколишнього середовища, громадського здоров'я та безпеки харчових продуктів (ENVI) обговорив звіт Комісії та повідомлення про нагальну потребу в кліматичних та екологічних діях;
- ефективне функціонування Європейської Ради і Європейська Агенція з довкілля (ЄАЗД) (1990);
- від часу підписання Маастрихтського договору (1992) ЄС поступово перетворюється в «**екологічний союз**».

Успішні практики реалізації екологічної політики ЄС:

